

Lasy prywatne w oczach różnych grup interesariuszy – problemy z zarządzaniem

Emilia Wysocka-Fijorek

Instytut Badawczy Leśnictwa

E.Wysocka-Fijorek@ibles.waw.pl

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej

Emilia.Wysocka-Fijorek@zarzad.buligl.pl

Lasy prywatne w Europie

Lasy prywatne, zajmują w **Unii Europejskiej**, aż **60%** - w **Polsce** ok. **19%** powierzchni wszystkich lasów.

W **Europie** 53% to lasy publiczne, a **47%** powierzchni zajmują lasy prywatne.

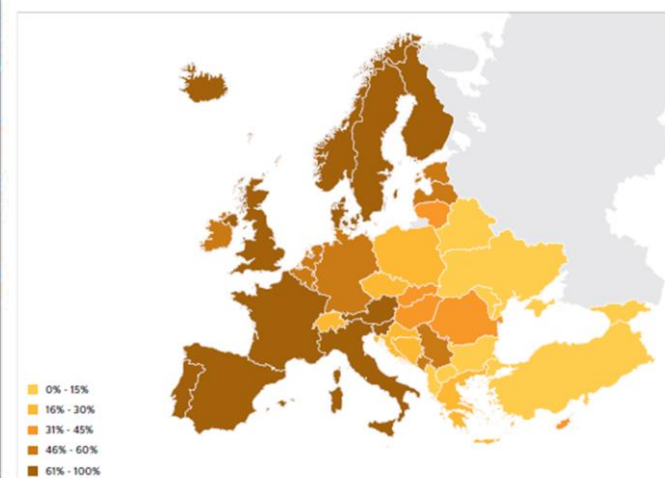
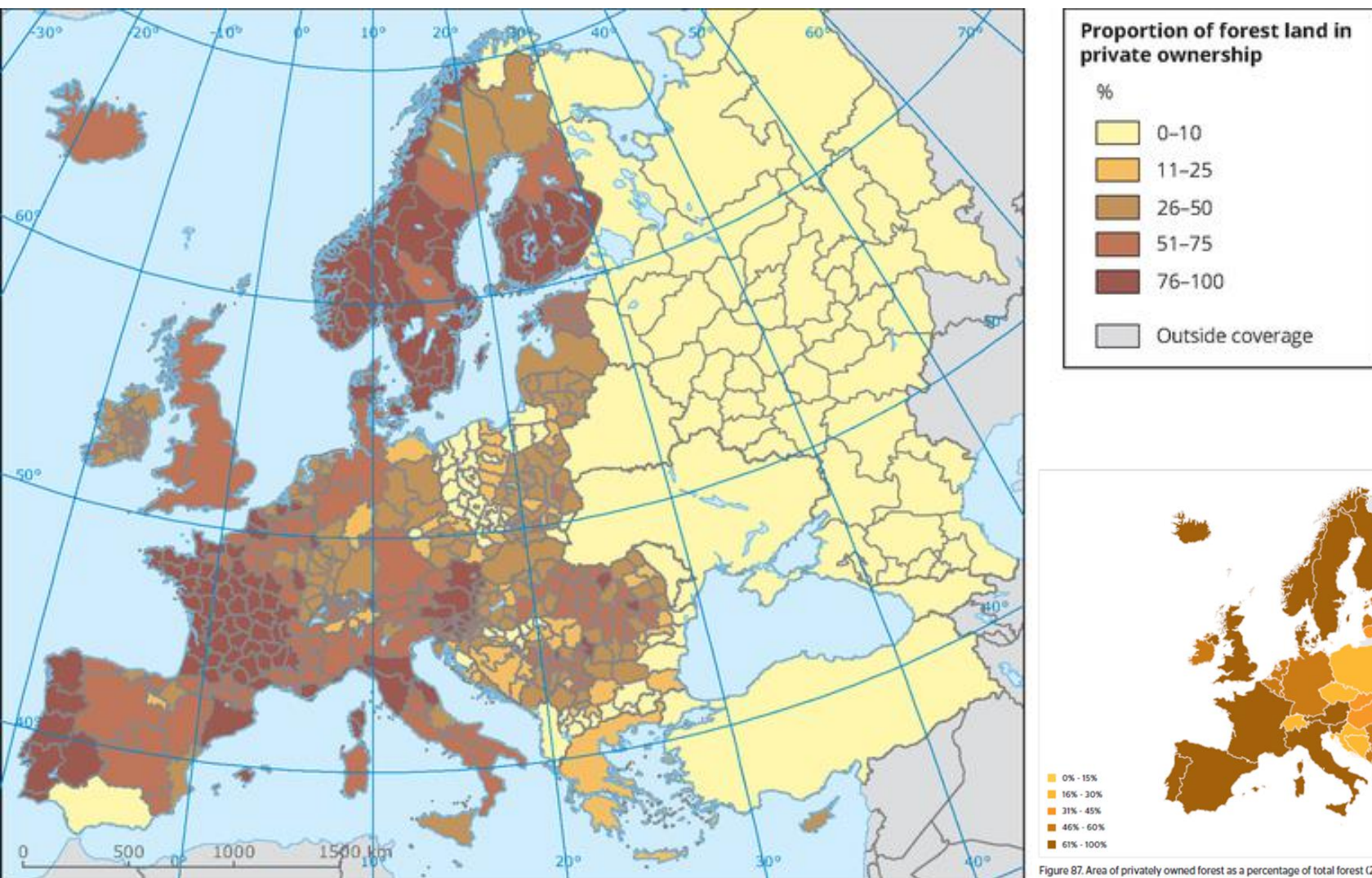

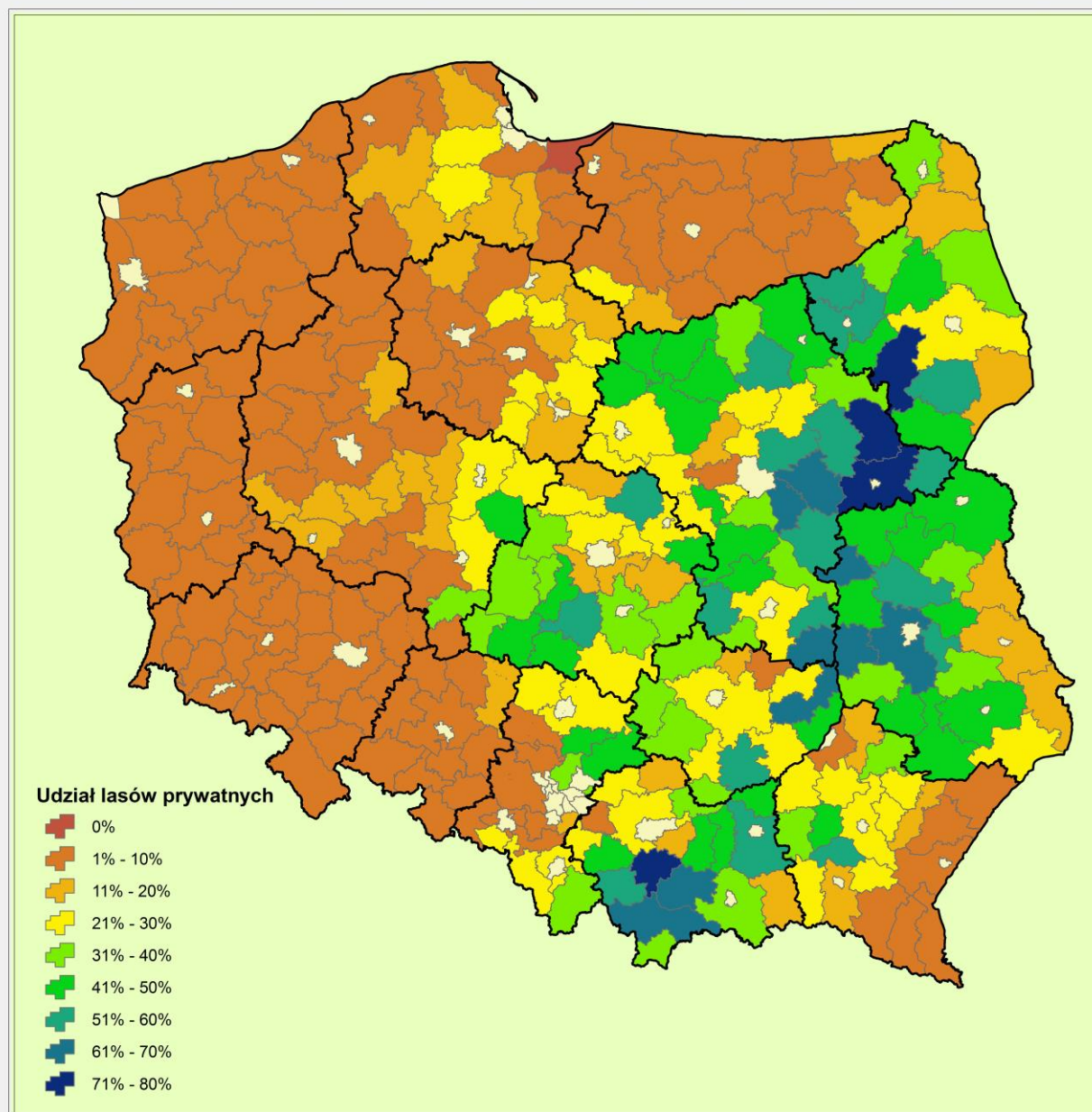
Figure 87. Area of privately owned forest as a percentage of total forest (2010)

Fit for
55

Udział lasów prywatnych w powierzchni lasów ogółem

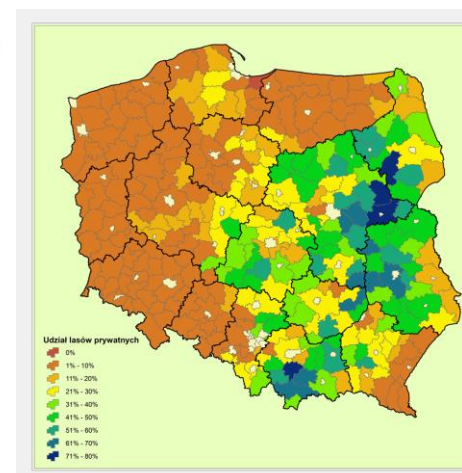
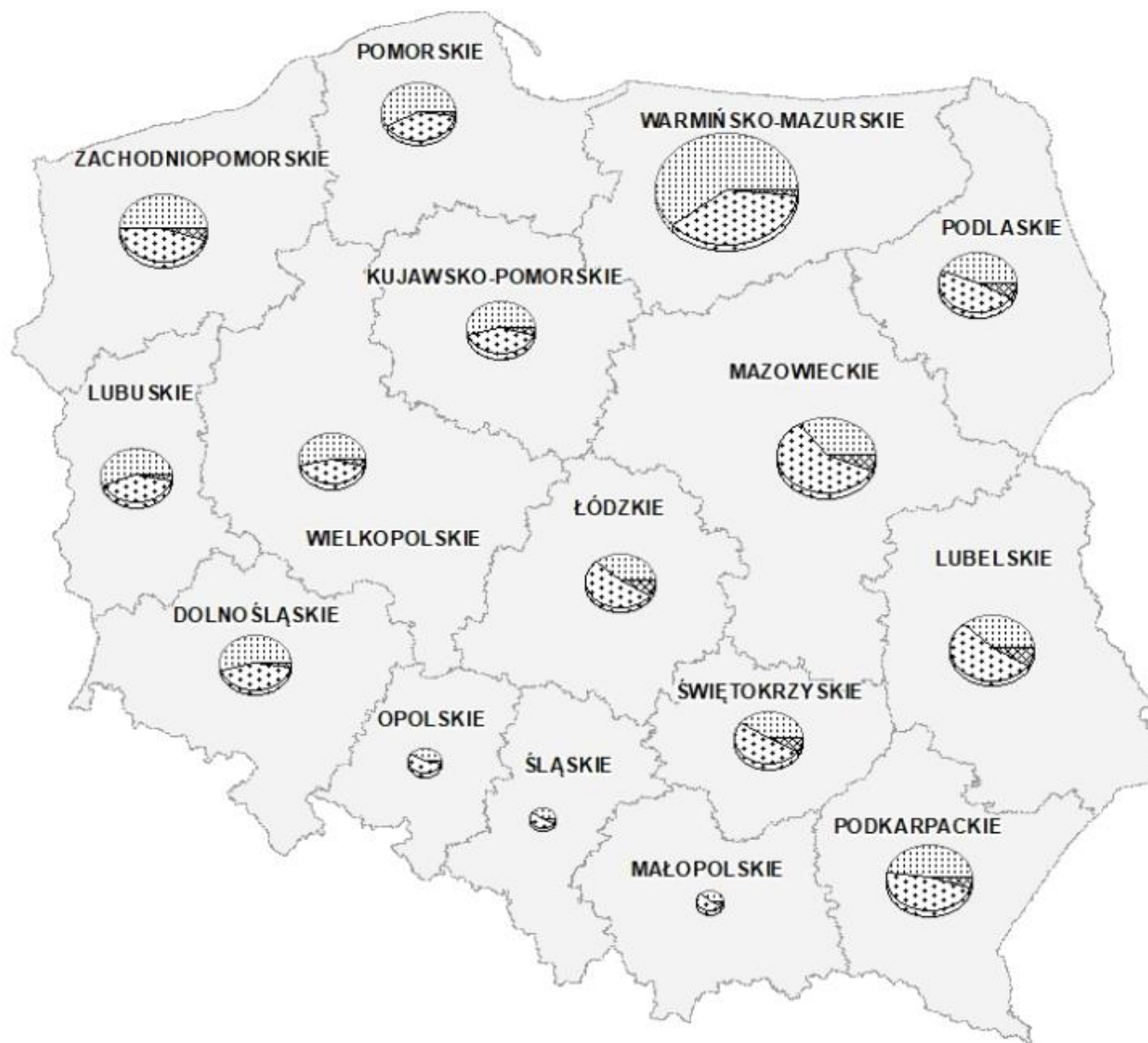

- średnio **mała powierzchnia** i znaczne **rozdrobnienie** działek (własności) leśnych,
- częsty **brak wiedzy i kwalifikacji** właścicieli lasów do samodzielnego prowadzenia gospodarki,
- częsty **brak** odpowiedniego **sprzętu** do prac leśnych,
- zaawansowany (średnio) **wiek** właścicieli lasów,
- coraz częstsze zamieszkiwanie właścicieli z dala od lasu (np. **w miastach**),
- brak **równomiernego dochodu** z lasu,
- użytkowanie według **doraźnych potrzeb właścicieli**, a nie lasu,
- **niewielka tradycja** (lub brak) **wspólnego gospodarowania**.

- **niedobór środków finansowych** w starostwach na właściwe prowadzenie nadzoru nad lasami prywatnymi,
- trudności nadleśnictw z prowadzenia nadzoru, ze względu na **brak pełnej rekompensaty** ponoszonych **kosztów**,
- zbyt **mała liczba pracowników** zajmujących się nadzorem,
- brak precyzyjnie określonych **kierunków rozwoju lasów** prywatnych w danym rejonie,
- niezrównoważone (w stosunku do Lasów Państwowych) potraktowanie lasów prywatnych w ustawie o lasach.

Kto w Polsce zalesia?

Powierzchnia gruntów zalesionych w ramach PROW

- **Zmniejszanie się** powierzchni gruntów zalesianych w ostatnich latach ma charakter trwały i nie ma przesłanek, mówiących o tym, że proces ten mógłby ulec zahamowaniu.
- Zalesienia w okresie 2001 – 2018 realizowane były z **różną intensywnością** na terenie kraju. Większym zainteresowaniem cieszyły się one na tzw. Ziemiach Odzyskanych a najmniejszym na południu kraju (powierzchnia nie liczba składanych wniosków).
- W przyszłości należałoby rozważyć wprowadzenie w ramach PROW działań podnoszących **konkurencyjność** wsparcia finansowego dla rolników dysponujących możliwościami tworzenia nowych zalesień oraz takich działań, które będą wpływały na **poprawę stanu** już istniejących zalesień.

- W badanym okresie głównym czynnikiem zmian klasyfikacji gruntów na leśne były prowadzone **prace urządzeniowe** w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.
- Istotnym czynnikiem stymulującym przeklasyfikowywanie gruntów nieleśnych na leśne były **zalesienia** prowadzone w ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich**, współfinansowane ze środków UE.
- Kwestię problematyczną stanowią odnowienia lasu powstałe w drodze **sukcesji naturalnej** na gruntach rolnych.
- Należy dążyć do objęcia **aktualną dokumentacją urządzeniową wszystkich lasów** w kraju oraz doprowadzić do zgodności zapisów w **ewidencji gruntów ze stanem faktycznym**.

Kto wnioskuję o dopłaty do zalesień?

- Zainteresowanie zalesieniami po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej zmienia się. W ostatnich latach zaobserwować można znaczący **spadek liczby składanych wniosków** o dopłatę do zalesienia.
- W analizowanym okresie najwięcej wniosków o zalesienia złożyli rolnicy w wieku 41-60 lat. W **początkowym** okresie wsparcia na zalesienia byli to rolnicy **powyżej 60 roku życia**. W **ostatnich latach** większe zainteresowanie zalesieniami wykazują **młodzi rolnicy, czyli do 40 lat**.
- W liczbie składanych wniosków występują znaczne **różnice regionalne**. Większą aktywność w składaniu wniosków o zalesienie wykazują rolnicy z Polski **wschodniej i południowej**, a **mniejszą z tzw. Ziemi Odzyskanych**.
- Chcąc zwiększać zainteresowanie zalesieniami należałoby **kierować** większe **wsparcie do młodych rolników**, którzy w ramach **specjalizacji gospodarstw** mogą dostać dodatkowe zachęty do zalesienia gruntów mniej dla nich użytecznych.

Jakość nadzoru nad gospodarką leśną w lasach prywatnych

Czy właściciele lasów chcą się doszkalać?

- Najpilniejsze działania gospodarcze w lasach, które powinny podlegać wsparciu finansowemu z środków **PROW**, to **pielęgnacja lasu i zwalczanie szkodników lasu**. Poglądy w tym zakresie są zróżnicowane regionalnie i powiązane z najczęściej obserwowanymi problemami gospodarowania w lasach prywatnych
- Potrzebę **wsparcia** opracowania **uproszczonych planów urządzenia lasu** częściej wskazują osoby nadzorujące gospodarkę leśną niż właściciele lasu. Działanie to jest bardziej istotne dla osób z południa Polski – regionu, w którym występuje największe w skali Polski rozdrobnienie lasów prywatnych.
- Analiza obszarów **wiedzy** przydatnej w prowadzeniu gospodarki leśnej wskazuje na 3 wyróżniające się obszary, niezależnie od grupy interesariuszy: **pielęgnowanie lasu, ochronę lasu przed szkodnikami i wsparcie finansowe gospodarki w lasach prywatnych**. Dla osób **nadzorujących** gospodarkę leśną istotne są ponadto **zagadnienia** związane z **nadzorem** oraz **przepisami prawa**.
- Do działań związanych z gospodarką w lasach prywatnych, które sprawiają najwięcej **problemów**, można zaliczyć **zagadnienia prawne i związane ze stanem własności**.

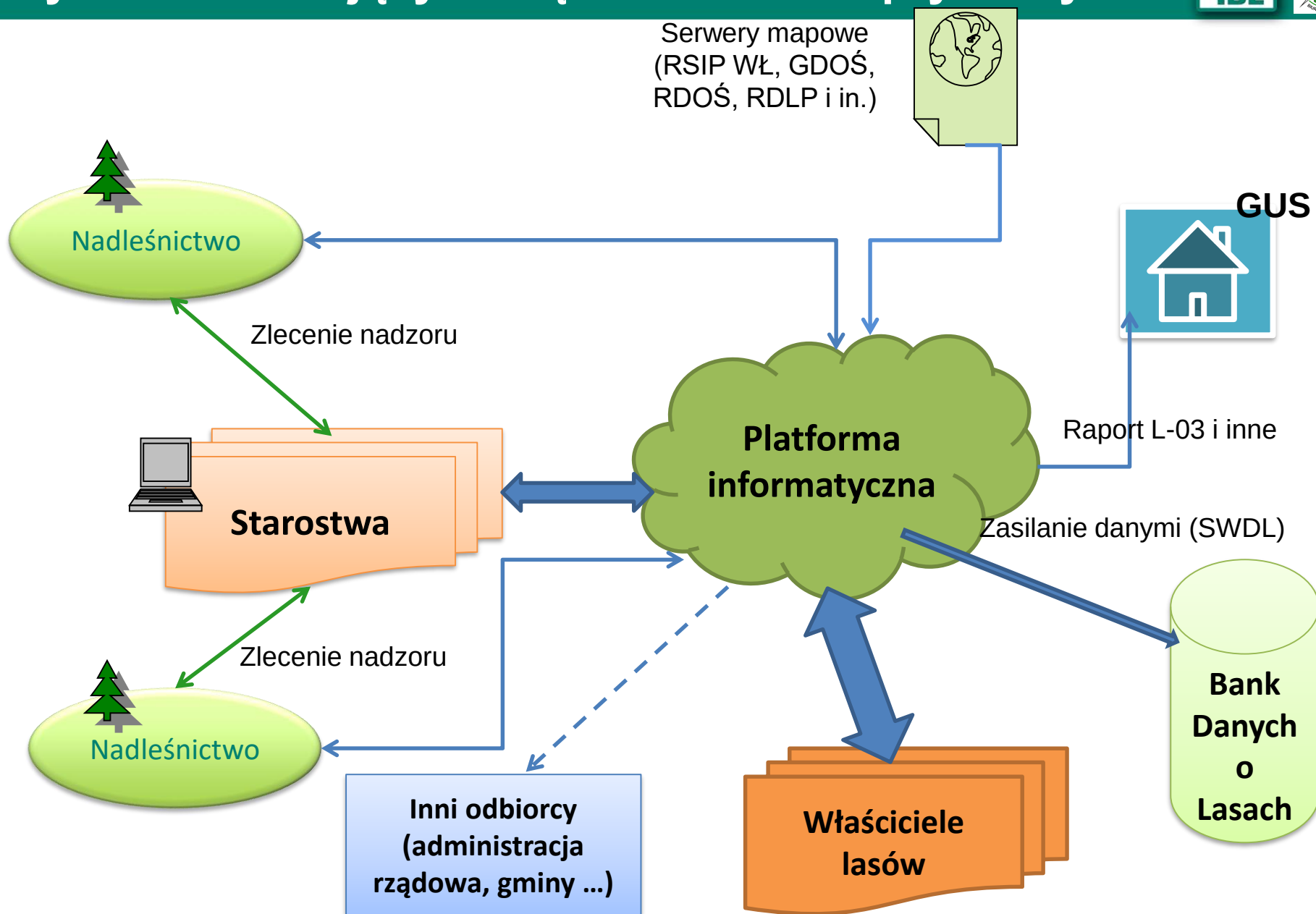
Ile warte jest zaniechanie gospodarki leśnej w lasach prywatnych?

- Średnia wartość **WTA** kształtowała się od **2,3 tys. zł/rok/ha** (wartość odpowiadająca cenie ok. **12 m³ drewna** w Polsce) w warunkach braku ograniczeń w pozyskaniu drewna, jednak z koniecznością zastosowania wskazanych sposobów zagospodarowania lasu, do **4,9 tys. zł/rok/ha** (wartość odpowiadająca cenie **25 m³ drewna** w Polsce) w modelu zakładającym całkowity zakaz pozyskania drewna.
- Wartość bezwzględna oczekiwanych rekompensat jest stosunkowo wysoka, ponieważ średnia roczna miąższość drewna pozyskanego w lasach prywatnych wynosi około 3,5 m³/ha/rok (według danych WISL).

- Zadeklarowane przez właścicieli lasów wartości WTA wskazują na **zróżnicowane oczekiwania** uzależnione od poziomu ograniczeń w pozyskaniu drewna.
- Oczekiwana wartość rekompensat przy **całkowitych ograniczeniach pozyskania drewna** jest **tym większa**, im **większe** jest **gospodarstwo ankietowanego** i **udział lasów w jego powierzchni**.
- Rolnicy wykorzystujący **drewno** na potrzeby **gospodarstwa rolnego** zadeklarowały **średnio mniejsze wartości WTA** niż rolnicy sprzedających drewno.
- Przy mniej rygorystycznych ograniczeniach pozyskania na poziom oczekiwanych rekompensat miały wpływ takie czynniki, jak:
 - wiek badanych (**starsi rolnicy oczekiwaliby mniejszej rekompensaty**),
 - płeć (**kobiety oczekiwalyby wyższych rekompensat**)
 - liczba osób w gospodarstwie domowym (**wartość rekompensaty rosła wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym**).

Czy możliwe jest opracowanie systemu ułatwiającego gospodarowanie lasami prywatnymi w Polsce?

System ułatwiający zarządzanie lasami prywatnymi?

Podsumowanie

- Zwiększająca się **powierzchnia lasów prywatnych** w Polsce oraz ich rozmieszczenie na obszarze kraju (w niektórych rejonach lasy prywatne stanowią ponad 50% powierzchni lasów) powoduje to, iż ich **znaczenie wzrasta**.
- Obecnie funkcjonujące **rozwiązania prawne** w zakresie lasów prywatnych są **niewystarczające**. Konieczna jest wprowadzenie **możliwości organizowania się właścicieli lasów** tak, aby mogli wspólnie prowadzić gospodarkę leśną. W tym, też kontekście należy zaktualizować obecnie obowiązujące przepisy lub wprowadzić nowe regulacje prawne.
- Proponując rozwiązania prawne ułatwiające organizowanie się właścicielom lasów należy mieć na uwadze **efekty ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze wspólnego gospodarowania**.
- Wskazane jest wdrożenie **rozwiązań systemowych**, które zapewnią **prowadzenie gospodarki leśnej** oraz dadzą możliwość **poprawy efektywności** prowadzenia **nadzoru** nad lasami niepaństwowymi.

Lasy prywatne w oczach różnych grup interesariuszy – problemy z zarządzaniem

Emilia Wysocka-Fijorek

Instytut Badawczy Leśnictwa

E.Wysocka-Fijorek@ibles.waw.pl

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej

Emilia.Wysocka-Fijorek@zarzad.buligl.pl